

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МИСТЕЦТВО
5–9 класи

Навчальна програма
для загальноосвітніх навчальних закладів¹

---

¹ Програма затверджена Наказом Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 № 804

Укладачі програми (2012 рік):

Людмила Масол, провідний науковий співробітник лабораторії естетичного виховання Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України, кандидат педагогічних наук (керівник групи);

Оксана Коваленко, головний спеціаліст департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України;

Галина Сотська, заступник директора з науково-експериментальної роботи Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, доктор педагогічних наук; старший науковий співробітник;

Галина Кузьменко, старший викладач кафедри образотворчого мистецтва і дизайну Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук;

Жанна Марчук, учитель образотворчого мистецтва гімназії № 290 м. Києва, заслужений учитель України, учитель-методист;

Олена Константинова, учитель образотворчого мистецтва спеціалізованої школи з поглибленим вивченням англійської мови № 16 м. Києва, вчитель-методист;

Людмила Паньків, доцент кафедри фортепіанного виконавства і художньої культури Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, кандидат педагогічних наук;

Ірина Гринчук, доцент кафедри інструментального виконавства Тернопільського національного університету ім. Володимира Гнатюка, кандидат педагогічних наук;

Надія Новикова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ I–III ст. № 4 м. Бучі, Київська область, заслужений учитель України, кандидат педагогічних наук;

Наталія Овннікова, вчитель музичного мистецтва та художньої культури ЗОШ I–III ст. № 119 м. Києва, учитель-методист.

Робоча група з оновлення програми:

Олена Гайдамака, старший науковий співробітник ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти», кандидат педагогічних наук;

Наталія Лемешева, методист образотворчого мистецтва лабораторії виховної роботи лабораторії КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради», Черкаська обл.;

Тетяна Абрамян, учитель музичного мистецтва Торецької загальноосвітньої школи I–III ст. № 10 Торецької міської

ради, Донецька обл., учитель-методист;

Оксана Гусєва, викладач образотворчого мистецтва Педагогічного коледжу ім. А. Ю. Кримського м. Володимир – Волинського, Волинська обл.;

Олена Коваль, учитель образотворчого мистецтва комунального закладу «Загальноосвітній навчальний заклад І ступеня – гімназія № 39» Кам'янської міської ради, Дніпропетровська обл., учитель-методист;

Микола Скиба, експерт з питань освіти Українського інститут майбутнього, м. Київ;

Тетяна Шлєєнкова, учитель образотворчого мистецтва комунального закладу «Навчально-виховне об'єднання «Загальноосвітня школа І–ІІІ ступенів № 24 – центр дитячої та юнацької творчості «Оберіг» Кіровоградської міської ради Кіровоградської області», Кіровоградська обл., заслужений учитель України.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Мистецтво — особлива форма відображення дійсності, естетичний художній феномен, який передає красу навколишнього та внутрішнього світу людини через осмислення фундаментальних категорій «краса», «гармонія», «ритм», «пропорційність», «довершеність» та ін. Особливості опанування мистецтвом в школі пов'язані з його багатограним впливом на свідомість і підсвідомість людини, її емоційно-чуттєву сферу, мислення й потреби. Мистецтво сприяє художньо-естетичному розвитку людини та стимулює готовність особистості брати участь у різних формах культурного життя суспільства. Таким чином, здійснюється виховання в учнів ціннісно-світоглядних орієнтацій у сфері мистецтва, розвиток комплексу ключових, міжпредметних і предметних компетентностей у процесі опанування художніх цінностей і способів художньої діяльності, формування потреби у творчому самовираженні та естетичному самовдосконаленні.

Навчання в основній школі спрямовується на досягнення *мети базової загальної середньої освіти*, яка полягає в розвитку та соціалізації особистості учнів, формуванні їхньої національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких навичок і навичок життєзабезпечення, здатності до саморозвитку та самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Випускник основної школи є патріотом України, поважає її історію, культуру і культуру інших народів, вільно володіє державною (і рідною, у разі відмінності) мовою, спілкується щонайменше однією іноземною мовою, має бажання і здатність до самоосвіти, активний і відповідальний у громадському й особистому житті, підприємливий і ініціативний, має уявлення про світобудову, береже природу, безпечно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя.

Мета базової загальної середньої освіти досягається шляхом реалізації таких **завдань загальної мистецької освіти:**

- виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до мистецтва та дійсності, розвиток художніх інтересів, естетичних потреб;
- формування системи художніх знань, яка відображає видову специфіку і взаємодію мистецтв;
- розвиток умінь сприймання, інтерпретації та оцінювання творів мистецтва й художніх явищ;
- стимулювання здатності учнів до художньо-творчого самовираження, до діалогу;
- розвиток художніх здібностей, креативного мислення;

- формування потреби в естетизації середовища та готовності до участі в соціокультурному житті.

Загальна мистецька освіта ґрунтується на **принципах**:

- наступності між початковою, основною і старшою школою;
- поєднання загальнолюдського, національного та етнокраєзнавчого аспектів змісту освіти;
- інтегративності, спрямованості на поліхудожнє виховання учнів;
- креативності (пріоритет творчої самореалізації);
- варіативності змісту, методів, технологій;
- діалогічності, полікультурності.

Опанування учнями мистецтва в основній школі ґрунтується на засадах компетентнісного, особистісно зорієнтованого, діяльнісного та інтегративного підходів. *Компетентнісний підхід* сприяє формуванню предметних, міжпредметних і ключових компетентностей. *Особистісно зорієнтований підхід* забезпечує розвиток в учнів індивідуальних художніх здібностей (музичних, образотворчих та ін.), творчого потенціалу. *Діяльнісний підхід* спрямований на розвиток художніх умінь і здатності застосовувати їх у навчальній та соціокультурній практиці. *Інтегративний підхід* виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва в рамках освітньої галузі та пошуку міжпредметних зв'язків із предметами інших освітніх галузей, інтеграції шкільного навчання мистецтв із соціокультурним середовищем.

Предметна мистецька компетентність (музична, образотворча, хореографічна, театральна, екранна) — це здатність до пізнавальної і практичної діяльності у певному виді мистецтва. Вона формується у процесі опанування учнями системи знань та уявлень у сфері певного виду мистецтва (знаннєвий компонент), набуття ними художньо-творчого досвіду з мистецтва (діяльнісний компонент), виховання ціннісних орієнтацій щодо мистецтва та мистецької діяльності (ціннісний компонент).

Під час опанування учнями різних видів мистецтва формуються **міжпредметні естетичні компетентності** — здатність учня орієнтуватися в естетичних нормах різних сфер соціуму відповідно до сформованих естетичних ідеалів і цінностей, системи інтегрованих мистецьких знань і досвіду.

Предметні мистецькі та міжпредметні естетичні компетентності виявляються у здатності особистості використовувати набутий досвід мистецької діяльності у навчальних і життєвих ситуаціях, зокрема під час практичної,

пізнавальної й творчої діяльності, сприймання, аналізу, інтерпретації творів мистецтва, участі у різних мистецьких заходах; у висловлюваннях, судженнях щодо ціннісного ставлення та щодо усвідомлення соціального, культурного, особистісного значення мистецтва; у критичній оцінці на основі естетичних засад та аргументації своєї позиції щодо творів мистецтва, докільця, медіа й інтернет-ресурсів; у продукуванні креативних ідей та пропонувати способів їхньої реалізації; в умінні трансформувати мистецькі знання у досвід діяльності виконання практичних і творчих завдань, естетизації середовища та корекції власного емоційного стану, задоволення власних творчих потреб тощо.

Мистецтво відіграє важливу роль у формуванні ключових компетентностей, зокрема:

Таблиця

Ключова компетентність	Компоненти
1. Спілкування державною (і рідною, у разі відмінності) мовою	<p>Уміння: висловлювати свої почуття та переживання від сприймання творів мистецтва; брати участь у дискусіях, обговореннях на теми мистецтва, чітко формулювати судження щодо мистецтва й мистецьких явищ; ділитися своїми творчими ідеями, почуттями, коментувати й оцінювати власну художньо-творчу діяльність і творчість інших</p> <p>Ставлення: усвідомлення загальнолюдських цінностей, національної самобутності через мистецтво, готовність до їхнього поширення</p>
2. Спілкування іноземними мовами	<p>Уміння: сприймати твори мистецтва різних країн, народів</p> <p>Ставлення: пошанування культурного розмаїття, усвідомлення ширших можливостей у творчій діяльності зі знанням іноземних мов</p>
3. Математична компетентність	<p>Уміння: аналізувати твори мистецтва, розуміти логіку художньої форми; здійснювати необхідні розрахунки для встановлення пропорцій, відтворення перспективи, створення об'ємно-просторових композицій, визначення метру, запису ритму тощо</p> <p>Ставлення: усвідомлення взаємозв'язку математики й мистецтва на прикладах творів різних видів мистецтва</p>
4. Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p>Уміння: спостерігати, досліджувати і відтворювати в художніх образах докільця та явища природи засобами мистецтва; використовувати нові технічні засоби для втілення художніх ідей, застосовувати знання із природничих наук (акустики, оптики, хімії тощо)</p>

	Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання довкілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації
5. Інформаційно-цифрова компетентність	Уміння: застосовувати сучасні цифрові технології для створення, презентації та популяризації художніх образів; добирати й опрацьовувати потрібну інформацію (зображення, текст, аудіо, відео) для пізнання, творення мистецтва у пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності Ставлення: усвідомлення можливостей використання сучасних цифрових технологій для художньо-творчого самовираження та віртуальних мистецьких подорожей
6. Уміння вчитися впродовж життя	Уміння: визначати власні художні інтереси та потреби; планувати й організовувати свій час для пізнання, сприймання, творення мистецтва чи самовираження через мистецтво; раціонально використовувати час для задоволення культурних потреб, здобувати, опрацьовувати мистецьку інформацію Ставлення: усвідомлення власного рівня опанування художньої інформації, самооцінювання досягнень і помилок, готовність до пошуку нових шляхів для художньо-творчого розвитку
7. Ініціативність і підприємливість	Уміння: критично оцінювати й інтерпретувати явища культури минулого і сучасності, розуміючи роль традицій та інновацій; працювати в команді для пошуку вирішення художньо-творчих завдань; презентувати власні твори, пропонувати ідеї, шляхи розв'язання творчих завдань, оцінювати і визначати свої сильні і слабкі сторони Ставлення: ініціативність щодо участі в мистецьких заходах, прагнення до творчої самореалізації (відчуття потреби бути учасником мистецьких заходів і подій), відповідальність за особистий і колективний результат
8. Соціальна та громадянська компетентності	Уміння: ефективно співпрацювати з іншими, зокрема для реалізації громадських мистецьких проєктів; творити (самостійно чи в команді) естетичне середовище Ставлення: усвідомлення своєї причетності до соціокультурних і суспільних процесів, розуміння своєї національної ідентичності завдяки пізнанню українського мистецтва в контексті світового, дбайливе ставлення до народних традицій, мистецтва рідного краю,

	власної культури і надбань інших культур; розуміння значущості мистецтва для суспільного розвитку; гордість за здобутки українців у мистецькій діяльності
9. Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p>Уміння: розвивати власну емоційно-почуттєву сферу на основі сприймання мистецтва та художньо-творчої діяльності; аналізувати, інтерпретувати, давати естетичну оцінку творам різних видів мистецтва та доквілля; створювати художні образи засобами різних видів мистецтва</p> <p>Ставлення: пошана до національної культури; повага і толерантне ставлення до культурного розмаїття світу; усвідомлення потреби збереження художнього надбання людства</p>
10. Екологічна грамотність і здорове життя	<p>Уміння: використовувати мистецтво для вираження власних емоцій, почуттів, переживань та впливу на власний емоційний стан</p> <p>Ставлення: розуміння гармонійної взаємодії людини і природи, сприймання доквілля як об'єкта для художньо-образної інтерпретації</p>

З метою інтеграції навчальних предметів і предметних циклів, формування ключових та міжпредметних компетентностей у зміст навчання введено **наскрізні змістові лінії** — соціально значущі надпредметні теми, які сприяють формуванню в учнів уявлення про суспільство в цілому, розвивають здатність застосовувати отримані знання у різних ситуаціях. Зміст наскрізних змістових ліній є складовою основного змісту освіти і реалізується через відповідні трактування, приклади і методи навчання, створення надпредметних, загальношкільних проєктів (зокрема, через творчу роботу, яка виходить з наскрізних тем або інтегрує навчальні предмети) тощо.

Наскрізними змістовими лініями в основній школі визначено такі: **«Екологічна безпека й сталий розвиток»**, **«Громадянська відповідальність»**, **«Здоров'я і безпека»**, **«Підприємливість і фінансова грамотність»**.

Наскрізна змістова лінія **«Екологічна безпека й сталий розвиток»** націлена на формування в учнів соціальної активності, відповідальності й екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження доквілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Реалізація змістової лінії **«Екологічна безпека та сталий розвиток»** здійснюється на основі творів мистецтва та художньо-творчої діяльності у процесі виховання в учнів емоційно-ціннісного ставлення до природи; усвідомлення себе частиною світу, в якому все

взаємопов'язане; розуміння єдності національно-регіональних цінностей і глобальних людських пріоритетів.

Наскрізна змістова лінія **«Громадянська відповідальність»** спрямована на виховання відповідального громадянина своєї держави. Вагомою її складовою є формування в учнів культурної самосвідомості – здатності розуміти роль культури у становленні способу мислення і поведінки людей, шанобливого, толерантного ставлення до культурних надбань свого народу, країни, світу; усвідомлення власної значущості і відповідальності щодо причетності до свого народу. Це здійснюється під час опанування учнями досягнень українського мистецтва, зокрема в контексті світової мистецької спадщини.

Наскрізна змістова лінія **«Здоров'я і безпека»** націлена на формування духовно, емоційно, соціально і фізично повноцінного члена суспільства, який здатний дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище. Її реалізація засобами мистецтва сприятиме гармонізації інтелектуальної та емоційної сфер особистості. Це відбувається у процесі усвідомлення учнями впливу мистецтва на емоційну сферу людини, зокрема через емоційно-образне пізнання навколишнього світу на основі синтезу різних видів мистецтва; ознайомлення з елементами арттерапії, які сприятимуть збагаченню емоційно-почуттєвої сфери школярів, зниженню кількості захворювань та поведінкових ризиків.

Наскрізна змістова лінія **«Підприємливість і фінансова грамотність»** націлена на формування проактивної особистості, яка вміє планувати й досягати поставлених цілей, розвиває свої лідерські якості тощо. Вона реалізується у процесі формування в учнів умінь реально визначати свої сильні й слабкі сторони; мотивації учнів до виявлення творчих ініціатив та сприяння їхній реалізації, зокрема через втілення їх у практичній художньо-творчій діяльності (індивідуальній і колективній).

Характеристика структури програми й особливості організації навчально-виховного процесу

Структура програми «Мистецтво» зумовлена логікою побудови всього курсу, яка забезпечує цілісність змісту мистецької освіти в основній школі. Логічна послідовність тем за роками навчання (однакова і для автономного викладання музичного та образотворчого мистецтва, і для інтегрованого курсу) охоплює такі ключові естетичні категорії, як *види, жанри, стилі* мистецтва. Спільна тематика кожного року розподіляється на окремі теми варіативно, адже змістове наповнення конкретизується відповідно до специфіки кожного з блоків програми: предметів «**Музичне мистецтво**» і «**Образотворче мистецтво**» чи інтегрованого курсу «**Мистецтво**».

Основні види діяльності учнів на уроках охоплюють художньо-творче самовираження; сприймання, інтерпретацію та оцінювання художніх творів; пізнання явищ мистецтва й засвоєння відповідної мистецької термінології.

У *5–7 класах* пріоритетними є різноманітні форми практичної діяльності учнів, під час якої відбувається їхнє самовираження у співі, інструментальному музикуванні, малюванні, ліпленні, конструюванні, театралізації тощо. Учні засвоюють особливості мови різних видів мистецтва (*5 клас*), палітру жанрів музичного та образотворчого мистецтва (*6 клас*), новітні явища в мистецтві в єдності традицій і новаторства (*7 клас*). У *8–9 класах* учні опановують стилі та напрями мистецтва, які історично склалися впродовж епох, тому пріоритетними стають такі види діяльності, як інтерпретація художніх творів у культурологічному контексті, виконання індивідуальних і колективних проєктів. Водночас поглиблюються знання термінології (мистецтвознавча й культурологічна пропедевтика).

Окрім внутрішньої галузевої інтеграції, доцільно використовувати міжпредметні зв'язки й з іншими освітніми галузями: «Мови і літератури», «Суспільствознавство», «Технології», «Здоров'я і фізична культура» та ін.

Програма передбачає творче ставлення вчителя до змісту і технологій навчання, поурочного розподілу навчального художнього матеріалу. **Учитель самостійно** визначає обсяг годин на вивчення окремої теми навчальної програми, за необхідності **має право** змінювати порядок вивчення тем у межах навчального року. Він має можливість обирати мистецькі твори для сприймання та співу, орієнтуючись на навчальну тематику й критерій їх високої художньої якості, а також розробляти художньо-практичні й ігрові завдання для учнів, ураховуючи програмні вимоги, мету уроку, дбаючи про цілісну драматургію уроку.

Предмети мистецтва в загальноосвітній школі мають важливе естетико-виховне спрямування, якому підпорядковуються дидактичні завдання, тому вчитель має сприяти зростанню в учнів інтересу до мистецтва, розвитку здатності емоційно реагувати на художні твори і знаходити в них особистісний смисл. Отже, головне надзавдання

вчителя — створити захопливу й емоційно піднесену атмосферу, щоб кожний урок став справжнім **уроком мистецтва**, надихав учнів на творчість — в особистісній і соціокультурній діяльності.

Години резервного часу використовуються на розсуд учителя — на відвідування музеїв, виставок, театрів тощо.

Загальна тематична структура програми

Клас	Тема	Кількість годин на тиждень	
		Інтегрований курс «Мистецтво»	
		Музичне мистецтво	Образотворче мистецтво
5	Види мистецтва	1	1
6	Жанри мистецтва	1	1
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	1	1
		Інтегрований курс «Мистецтво»	
8	Мистецтво в культурі минулого	1	
9	Мистецтво в культурі сучасності	1	

Особливості оцінювання результатів навчання

Багатокомпонентність змісту мистецької освіти зумовлює багатофункціональність оцінювання досягнень учнів у цій галузі, єдність *діагностичної, коригувальної, стимулюючо-мотиваційної, навчальної, виховної, розвивальної, прогностичної функцій*.

Об'єктами перевірки та оцінювання результатів мистецької освіти мають стати основні **компетентності**:

- предметні мистецькі;
- міжпредметні естетичні;

- ключові.

Система оцінювання результатів навчання в освітній галузі «Мистецтво» ґрунтується на позитивному ставленні до кожного учня; оцінюється не рівень його недоліків і прорахунків, а рівень особистісних досягнень. Як відомо, значну роль у мистецькій сфері відіграють спеціальні художні здібності (музичний слух, вокальні дані, відчуття ритму, кольору, пропорцій, симультанне образне сприймання тощо), які впливають на освітні результати учнів. Тому індивідуальний і диференційований підходи до оцінювання мають надзвичайно важливе значення. Комплексна перевірка та оцінка, яка інтегрує результати різних видів діяльності учнів — інформаційно-пізнавальної, практичної, творчої, — дають змогу вчителю об'єктивно, але водночас і гуманно (не пригнічуючи особистість) оцінити тих, хто не має яскраво виражених художніх здібностей, проте характеризується сумлінним ставленням до навчання, активністю, ініціативністю.

До основних видів оцінювання належать: *поточне* (виконує діагностичну, стимулюючу, коригуючу функції), *тематичне* і *підсумкове* (семестрове і річне). Додатковими засобами стимулювання пізнавальної активності учнів є самооцінка й взаємне оцінювання.

Тематична структура програми «Музичне мистецтво» (5–7 класи)
 35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види музичного мистецтва	Музика як вид мистецтва
		Народна музика
		Професійна музика
		Взаємодія музики з іншими видами мистецтва (образотворче мистецтво, архітектура, література, театр, цирк, кіно)
6	Жанри музичного мистецтва	Жанри камерно-вокальної музики
		Жанри хорової музики
		Жанри камерно-інструментальної музики
		Жанри симфонічної музики
7	Музика: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Новітні музичні явища

5 клас. Види музичного мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>орієнтується</i> в основних засобах музичної виразності, їхньої ролі у створенні музичного образу; ● <i>називає</i> особливості народних пісень і танців, народних музичних інструментів; ● <i>наводить приклади</i> значення музики в житті, зокрема в побуті, медіапросторі <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>дотримується</i> правил співу; ● <i>виразно виконує</i> народні пісні з елементами театралізації, зокрема обрядові, побутові, історичні та ін.; ● <i>створює</i> найпростіший ритмічний супровід до пісні; ● <i>розрізняє</i> тембри співацьких голосів, звучання українських народних інструментів; ● <i>застосовує</i> музичні знання та вміння у власному житті; ● <i>інтерпретує</i> зміст прослуханих музичних творів <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів; ● <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва; ● <i>усвідомлює</i> українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу й гордість за нього; ● <i>пропагує</i> національну культуру через власну художньо-творчу діяльність; ● <i>виявляє</i> повагу та толерантне ставлення до культурного розмаїття різних регіонів світу 	<p>Музика як вид мистецтва Народна музика</p>

<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>орієнтується</i> у характерних ознаках програмної та непрограмної, вокальної та інструментальної, хорової та симфонічної музики; • <i>орієнтується</i> в поняттях «вокальна», «інструментальна», «хорова», «симфонічна музика»; • <i>розуміє</i> зв'язок народної і професійної музики; • <i>наводить приклади</i> взаємодії музики та інших видів мистецтва (образотворче мистецтво, література, театр, цирк, кіно); • <i>називає</i> різновиди ансамблів та оркестрів <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>порівнює</i> твори вокальної та інструментальної музики; • <i>передає</i> музичні образи в малюнках, пластичних імпровізаціях; • <i>розрізняє</i> тембри інструментів симфонічного оркестру; • <i>характеризує</i> засоби музичної виразності; • <i>інтерпретує</i> зміст музичних творів і творів інших видів мистецтва; • <i>застосовує</i> музичні знання та вміння, зокрема форми взаємодії музики з іншими видами мистецтва в процесі комунікації <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>висловлює</i> оцінні судження щодо образного змісту прослуханих музичних творів; • <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до творів музичного мистецтва; • <i>усвідомлює</i> загальнолюдські цінності, транслятором яких є мистецтво 	<p>Професійна музика</p> <p>Взаємодія музики з іншими видами мистецтва</p>
<p>Наприкінці 5 класу учень / учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати зміст музичних творів, зокрема в їх взаємозв'язках з іншими видами мистецтва; • передавати враження від музики вербальними, художніми засобами, засобами ритмопластики та театралізації; • виконувати пісні серед однолітків, у родині з рухами та ритмічним акомпанементом; 	

- розуміти зв'язок музики з іншими видами мистецтва, застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності;
- висловлювати власні судження про музику та інші види мистецтва, виявляти естетичне ставлення до них;
- брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу музики, співпрацювати в малих і великих групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання музики, використовувати різні друковані джерела інформації про музичне мистецтво в навчально-пізнавальній і соціокультурній діяльності

6 клас. Жанри музичного мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p><i>Учень / учениця</i></p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>орієнтується</i> у характерних ознаках жанрів камерно-вокальної та хорової музики (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, меса, літургія та ін.) відповідно до їх призначення; ● <i>наводить приклади</i> творів жанрів камерно-вокальної та хорової музики <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>порівнює</i> камерно-вокальні та хорові жанри; ● <i>порівнює</i> власну думку щодо музики з думкам інших і толерантно ставиться до них, виявляє ініціативу та взаємодопомогу в груповій роботі; ● <i>виконує</i> пісні, які виражають різні естетичні почуття; ● <i>інтерпретує</i> образний зміст камерно-вокальних і хорових творів; ● <i>застосовує</i> набуті знання про вокальну та хорову музику у власній виконавській діяльності <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> оцінні судження щодо музики різних жанрів; ● <i>виявляє</i> емоції, що викликають твори мистецтва, характеризує їхній вплив; ● <i>усвідомлює</i> загальнолюдські, естетичні та художні цінності у творах музичного 	<p>Жанри камерно-вокальної музики</p> <p>Жанри хорової музики</p>

<p>мистецтва різних жанрів;</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>усвідомлює</i> необхідність збереження музичної культури людства 	
<p>Учень / учениця Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає й розуміє</i> характерні ознаки музичних жанрів — камерно-інструментальних (прелюдія, скерцо, ноктюрн, етюд, варіації, рондо, соната, квартет та ін.) і симфонічних (увертюра, концерт, симфонія, симфонічна поема, сюїта та ін.); • <i>наводить приклади</i> музичних циклів, поєднання жанрів <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>виконує</i> пісні, зокрема двоголосні; • <i>інтерпретує</i> інструментальні твори різних жанрів; • <i>порівнює</i> жанри камерної та симфонічної музики; • <i>застосовує</i> набуті знання про інструментальну музику в процесі міжособистісного спілкування <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>висловлює</i> оцінні судження щодо музики різних жанрів; • <i>виявляє</i> естетичне ставлення до музичної діяльності; • <i>усвідомлює</i> загальнолюдські, естетичні та художні цінності у творах музичного мистецтва різних жанрів; • <i>усвідомлює</i> необхідність збереження музичної культури людства 	<p>Жанри камерно-інструментальної музики</p> <p>Жанри симфонічної музики</p>
<p>Наприкінці 6 класу учень/учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати музичні твори різних жанрів, усвідомлюючи єдність змісту і форми, типи розвитку музики; • виконувати пісні різних жанрів (соло, в ансамблі, хорі); • застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації, створення домашньої фонотеки, складання програм шкільних і позашкільних концертів; 	

- розуміти зв'язок музики з гуманітарними та природничими дисциплінами, застосовувати міжпредметні компетентності в різноманітній творчій діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо музики різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до музичної діяльності, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку щодо музики з думкам інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу в груповій роботі;
- проявляти активність у процесі пізнання музичного мистецтва, використовувати медіаресурси (радіо, телебачення тощо) у пошуковій діяльності

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Зміст навчального матеріалу

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичної культури рідного краю;
- *називає* видатних митців (композиторів, виконавців, мистецькі колективи тощо) рідного краю;
- *знає* про аранжування в музичному мистецтві; наводить приклади аранжування в народній й академічній музиці;
- *наводить приклади* відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, створює вокальні та інструментальні імпровізації;
- *порівнює* оригінальні музичні твори та варіанти їх обробок, аранжувань;
- *застосовує* знання та вміння з аранжування народної музики у власній виконавській творчості

Ціннісний компонент

- *виявляє* емоції, що викликають твори мистецтва, характеризує їх вплив;
- *аналізує* твори музичного мистецтва, виявляє емоційно-ціннісне ставлення до них;

Музичне мистецтво в нашому житті

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>усвідомлює</i> необхідність збереження художнього надбання людства 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>орієнтується</i> в особливостях музичних явищ ХХ–ХХІ ст. (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня та ін.); ● <i>називає</i> виражальні засоби електронної музики <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>порівнює</i> рок-оперу, мюзикл і класичні музично-театральні жанри; ● <i>розрізняє</i> й виконує вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня); ● <i>створює</i> елементарні музичні/ритмічні композиції, зокрема з використанням комп'ютерних технологій; ● <i>застосовує</i> знання про сучасні музичні напрями у власній творчій діяльності <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> емоційно-ціннісне ставлення до творів сучасного музичного мистецтва; ● <i>аналізує</i>, інтерпретує, дає естетичну оцінку творам музичного мистецтва, (зокрема, естетично оцінює музичний супровід медіа та інтернет-простору з активною критичною позицією); ● <i>усвідомлює</i> загальнолюдські цінності, транслятором яких є твори музичного мистецтва минулого і сучасності; ● <i>усвідомлює</i> необхідність збереження мистецького надбання людства 	<p>Новаторство в музичному мистецтві</p>
<p>Наприкінці 7 класу учень / учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● самостійно інтерпретувати музику сучасності, розуміючи взаємозв'язок традицій і новаторства; ● виконувати сучасні вокальні твори, зокрема мовою оригіналу, створювати елементарний музичний (ритмічний, пластичний) супровід до них, застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації та у соціокультурній 	

діяльності;

- розуміти зв'язок музики з предметами інших освітніх галузей і застосовувати міжпредметні компетентності у процесі самореалізації та в соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо музичних явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументовано доводити власну позицію щодо музичних явищ сьогодення під час дискусії, брати участь у різних видах індивідуальної і колективної музичної діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання музичних явищ сучасності, прагнення використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні програми з музичного мистецтва в пошуково-дослідній і соціокультурній діяльності

Тематична структура програми «Образотворче мистецтво» (5–7 класи)

35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтв	Графіка
		Живопис
		Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво
		Взаємодія образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва (архітектурою, літературою, музикою, театром, цирком, кіно)
6	Жанри мистецтва	Анімалістичний жанр. Пейзаж
		Портретний жанр
		Побутовий жанр. Натюрморт
		Жанри: історичний, міфологічний, релігійний, батальний
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Дизайн

5 клас. Види образотворчого мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> види графіки, засоби художньої виразності графіки (лінія, штрих, крапка, пляма); основні закони композиції <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>відтворює</i> об'єкти навколишнього світу засобами художньої виразності графіки; • <i>передає</i> об'єм предметів засобами світлотіні; • <i>дотримується</i> основних законів композиції; • <i>застосовує</i> різні графічні техніки та матеріали <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>висловлює</i> власні судження про естетичну цінність графічних творів; • <i>аналізує</i> власні графічні творчі роботи та роботи однолітків; • <i>усвідомлює</i> значення графіки як основи інших видів образотворчого мистецтва 	<p align="center">Графіка</p>
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> види живопису; властивості кольору (насиченість, світлота, відтінок); • <i>називає</i> засоби художньої виразності живопису (колір, колорит, контраст, нюанс, колірна гама) <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>відтворює</i> красу навколишнього світу засобами живопису; • <i>передає</i> об'єм предметів кольором; 	<p align="center">Живопис</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>дотримується</i> основних законів композиції; ● <i>уміє</i> передавати плановість засобами живопису; ● <i>застосовує</i> різні живописні техніки та матеріали (акварель, гуаш) <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>аналізує</i> власні живописні творчі роботи й роботи своїх однолітків; ● <i>висловлює</i> судження, ціннісні ставлення до творів живопису, які є культурним надбанням людства в Україні й світі 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> види скульптури й декоративно-прикладного мистецтва; матеріали скульптури; види орнаментів; ● <i>розуміє</i> засоби художньої виразності скульптури й декоративно-прикладного мистецтва; ● <i>називає</i> закономірності стилізації <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>уміє</i> створювати художні образи людей, тварин, сюжетно-тематичні композиції з різних пластичних матеріалів (кругла скульптура, рельєф); ● <i>уміє</i> створювати орнаментальні композиції; ● <i>стилізує</i> природні форми (тварин, птахів, квітів) для створення декоративних композицій; ● <i>застосовує</i> різні техніки, прийоми та матеріали для реалізації творчого задуму в декоративних і скульптурних композиціях <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> власні судження про твори декоративно-прикладного мистецтва й скульптури; ● <i>усвідомлює</i> значення творів декоративно-прикладного мистецтва і 	<p>Скульптура. Декоративно-прикладне мистецтво</p>

<p>скульптури у формуванні і збереженні культурної спадщини України й світу</p>	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>розуміє</i> зв'язок образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв (музикою, літературою, театром, цирком, кіно); ● <i>знає та розуміє</i> особливості засобів художньої виразності різних видів мистецтв <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>застосовує</i> відповідні засоби художньої виразності, техніки та матеріали для створення композицій; ● <i>уміє</i> створювати образотворчі композиції, які відображають взаємозв'язок між різними видами мистецтв <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> власні судження про нерозривну єдність різних видів мистецтв; ● <i>усвідомлює</i> те, що в поєднанні образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв повною мірою відображається багатоплановість і складність навколишнього середовища; ● <i>виявляє</i> значення роботи художника в театральному, цирковому мистецтві та кіно 	<p>Взаємодія образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтв</p>
<p>Наприкінці 5 класу учень/учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● розрізняти види образотворчого мистецтва, порівнювати засоби художньої виразності творів образотворчого мистецтва, інтерпретувати їхній зміст; ● розуміти взаємодію образотворчого мистецтва з іншими видами мистецтва (літературою, музикою, театром, цирком, кіно) та застосовувати міжпредметні компетентності в зображальній та виражальній діяльності; ● виконувати практичні роботи в різних техніках образотворчого мистецтва; 	

- висловлювати власні судження щодо творів образотворчого мистецтва, виявляти естетичне ставлення до них, брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу мистецтва, співпрацювати в групах;
- проявляти допитливість у процесі пізнання образотворчого мистецтва, використовувати різні джерела інформації в пізнавально-практичній діяльності

6 клас. Жанри образотворчого мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> особливості анімалістичного і пейзажного жанрів; види пейзажів; елементарну будову тварин; ● <i>розуміє</i> закони лінійної та повітряної перспективи; послідовність зображення тварин та пейзажу <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>створює</i> художні образи тварин на площині та об'ємні, у статиці та динаміці; ● <i>передає</i> простір засобами лінійної та повітряної перспективи; ● <i>дотримується</i> законів композиції під час виконання творчих робіт <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>усвідомлює</i> відповідальність людини за збереження природного середовища свого краю, України й планети; ● <i>висловлює й аргументує</i> своє ставлення до творів анімалістичного та пейзажного жанрів 	<p>Анімалістичний жанр. Пейзаж</p>
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> види портрету й особливості портретного жанру; ● <i>розуміє</i> елементарну будову та пропорційні особливості голови та фігури людини <p>Діяльнісний компонент</p>	<p>Портретний жанр</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>створює</i> образи людини на площині та в об'ємі; ● <i>зображує</i> фігуру людини у статиці та динаміці; ● <i>відтворює</i> міміку, емоційні стани людини; ● <i>застосовує</i> художні прийоми для створення шаржів, карикатур <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> судження щодо творів портретного жанру різних видів, стилів, епох; ● <i>висловлює</i> ціннісні ставлення щодо ролі портретів як культурного надбання людства; ● <i>усвідомлює</i> цінність поваги, розуміння, шанобливого ставлення до людини 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> закони зображення інтер'єру ● <i>розуміє</i> особливості побутового жанру й натюрморту; <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>виконує</i> пошукові ескізи варіантів композиції натюрморту; ● <i>дотримується</i> послідовності зображення натюрморту; ● <i>зображує</i> натюрморти в різних видах образотворчого мистецтва; ● <i>відтворює</i> сцени з повсякденного життя людей у сюжетно-тематичних і декоративних композиціях; ● <i>застосовує</i> різні техніки та матеріали у процесі виконання творчих робіт <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>висловлює</i> ціннісні ставлення щодо творів образотворчого мистецтва, які відображають життя та побут різних верств населення минулого й сучасності; ● <i>усвідомлює</i> загальнолюдські, естетичні та художні цінності, транслятором яких є образотворче мистецтво 	<p>Побутовий жанр. Натюрморт</p>
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p>	<p>Жанри: історичний, міфологічний, релігійний,</p>

<ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і розуміє</i> особливості історичного, міфологічного, релігійного, батального жанрів <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>уміє</i> виділяти композиційний центр у сюжетно-тематичній композиції; • <i>використовує</i> різні техніки для створення сюжетно-тематичні композиції в історичному, батальному, релігійному, міфологічному жанрах <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>усвідомлює</i> роль образотворчого мистецтва як засобу збереження історичної пам'яті людства; • <i>висловлює</i> судження щодо творів мистецтва вітчизняного і світового значення 	<p>батальний</p>
<p>Наприкінці 6 класу учень / учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати твори образотворчого мистецтва різних жанрів; • виконувати творчі роботи в різних жанрах образотворчого мистецтва; • розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з предметами інших освітніх галузей, застосовувати міжпредметні компетентності в зображальній і виражальній діяльності; • висловлювати оцінні судження щодо творів образотворчого мистецтва різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до художньої діяльності, брати участь у дискусіях з приводу мистецтва, аргументувати власну думку, поважати думки інших; • проявляти активність у процесі пізнання образотворчого мистецтва, використовувати в пошуковій діяльності різні джерела інформації 	
<p>7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства</p>	
<p>Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів</p>	<p>Зміст навчального матеріалу</p>
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>орієнтується</i> у видах архітектури; 	<p>Мистецтво в нашому житті</p>

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> архітектурні пам'ятки свого регіону, України та світу; ● <i>розуміє</i> регіональні особливості й символіку різних видів декоративно-прикладного мистецтва (розпис, кераміка, вишивка, писанкарство, витинанка, народна іграшка тощо) <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>зображує</i> архітектурні споруди за законами лінійної перспективи (екстер'єр, інтер'єр з пам'яті, за уявою); ● <i>створює</i> ескізи проектів, макети екстер'єру й інтер'єру; ● <i>використовує</i> в декоративно-прикладній діяльності символіку традиційної орнаментики й кольору; ● <i>виконує</i> творчі роботи в різних техніках декоративно-прикладного мистецтва <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>усвідомлює</i> фундаментальне значення народного мистецтва й цінність особистого внеску в розвиток української культури; ● <i>висловлює</i> власні судження про необхідність збереження пам'яток архітектури як художнього надбання людства; ● <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення щодо творів архітектури 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> види дизайнерської діяльності (графічний, промисловий, ландшафтний тощо); ● <i>орієнтується</i> в основах специфіки видів дизайнерської діяльності <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>розробляє</i> ескізи дизайну середовища; ескізи одягу з урахуванням національних традицій і сучасних тенденцій у моді; ескізи для різних видів поліграфічної 	Дизайн

продукції;

- *проектує, моделює* транспортні засоби, побутові предмети на основі природних форм;
- *використовує* медіа-технології у процесі створення дизайнерського продукту

Ціннісний компонент

- *висловлює* власні судження про роль сучасних тенденцій мистецтва у формуванні та розвитку культурного середовища України й світу;
- *усвідомлює* важливість творчої діяльності для самореалізації особистості

Наприкінці 7 класу учень / учениця виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати художні явища сучасності в єдності традицій і новаторства, розуміти їхні зв'язки з природним, соціальним і культурним середовищами;
- застосовувати набуті знання й уміння для творчої самореалізації в соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок образотворчого мистецтва з предметами інших освітніх галузей та застосовувати міжпредметні компетентності у процесі творчості;
- висловлювати критичні судження щодо художніх явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументувати власну позицію під час дискусії, брати участь у культурному житті суспільства;
- проявляти активність у процесі пізнання художніх явищ сучасності, використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні технології у творчо-пошуковій діяльності

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво» (5–7 класи)

70 годин на рік (2 години на тиждень), з них 8 годин — резервний час

Клас	Тема року	Теми
5	Види мистецтва	Народне і професійне мистецтво
		Взаємодія і синтез мистецтва
6	Жанри мистецтва	Образи природи в мистецьких жанрах
		Образ людини в мистецьких жанрах
7	Мистецтво: діалог традицій і новаторства	Мистецтво в нашому житті
		Новітні мистецькі явища

5 клас. Види мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>знає</i> види та засоби художньої виразності графіки, живопису, скульптури; види орнаментів і символіку кольорів; ● <i>називає</i> характерні ознаки вокальної та інструментальної музики; ● <i>розуміє</i> основні засоби музичної виразності, їхню роль у створенні музичного образу; 	Народне і професійне мистецтво

- *орієнтується* в особливостях народних пісень і танців, *розуміє* зв'язок народної і професійної музики

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, зокрема з елементами театралізації, ритмічним супроводом;
- *порівнює й інтерпретує* зміст прослуханих вокальних й інструментальних творів програмної і непрограмної музики;
- *розрізняє* тембри співацьких голосів, українських народних інструментів;
- *аналізує та порівнює* тембри інструментів симфонічного оркестру;
- *створює композиції* з графіки, живопису, скульптури, використовуючи різні техніки та матеріали;
- *застосовує* правила симетрії й ритму під час створення декоративних композицій;
- *відтворює* природну форму тварин у різних художніх техніках;
- *уміло добирає* формат і варіанти розташування елементів композиції, передає плановість

Ціннісний компонент

- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до народного і професійного мистецтва;
- *висловлює* судження про загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятором яких є мистецтво;
- *усвідомлює* українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього;
- *усвідомлює* важливість творчої діяльності для самореалізації особистості

<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає і розуміє</i> особливості взаємодії різних видів мистецтва (музики, образотворчого мистецтва, архітектури, літератури тощо) та специфіку синтетичного мистецтва (хореографія, театр, цирк, кіно) <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>добирає</i> тематичні мистецькі колекції, передає зміст музичних образів у малюнках; • <i>уміє</i> відтворювати художні образи у різних видах мистецтва • <i>інтерпретує</i> образний зміст творів різних видів мистецтва й порівнює засоби його втілення <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> емоції, що викликають твори мистецтва, характеризує їх вплив; • <i>висловлює</i> ціннісне ставлення до творів різних видів мистецтва; • <i>висловлює</i> судження про загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятором яких є твори різних видів мистецтва 	<p>Взаємодія і синтез мистецтв</p>
<p>Наприкінці 5 класу учень / учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • інтерпретувати зміст творів різних видів мистецтва, усвідомлюючи їх специфіку та взаємодію; • виконувати пісні з елементами театралізації; • виконувати творчі роботи в різних видах образотворчого мистецтва; • розуміти зв'язок різних видів мистецтва та застосовувати міжпредметні компетентності у процесі художньо-творчої діяльності; • висловлювати власні судження про мистецтво, виявляти естетичне ставлення до мистецької діяльності, брати участь у міжособистісному спілкуванні з приводу мистецтва, співпрацювати в малих і великих групах; • використовувати різні медіаресурси і комп'ютерні технології в навчально-творчій діяльності 	

6 клас. Жанри мистецтва

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> особливості жанрів образотворчого мистецтва (портрет, побутовий, історичний, міфологічний, релігійний, батальний); • <i>розуміє</i> характерні ознаки камерно-вокальних і хорових жанрів (пісня, гімн, романс, кантата, ораторія, літургія та ін.), типи розвитку музики <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>виконує</i> пісні, імпровізує нескладний супровід до них; • <i>застосовує</i> набуті знання про жанри вокальної музики у власній виконавській діяльності; • <i>створює</i> образи людини (зокрема, з натури) (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці), дотримуючись пропорційних особливостей голови, фігури; • <i>виконує</i> сюжетно-тематичні композиції у різних жанрах образотворчого мистецтва • <i>інтерпретує</i> образний зміст і визначає форму творів камерно-вокальної і хорової музики різних жанрів <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>виявляє</i> емоційно-ціннісного ставлення до творів мистецтва; • <i>відтворює</i> різними способами емоційні стани, що викликали твори мистецтва; • <i>усвідомлює</i> загальнолюдські цінності творів різних жанрів 	<p>Образ людини у мистецьких жанрах</p>
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> характерні ознаки музичних жанрів — камерно-інструментальних (прелюдія, ноктюрн, рондо, варіації, етюд-картина, соната тощо) і симфонічних (увертюра, 	<p>Образи природи у мистецьких жанрах</p>

концерт, симфонія, симфонічна поема, симфонічна сюїта тощо), типи розвитку музики;

- *розуміє* особливості жанрів образотворчого мистецтва (пейзаж, натюрморт, анімалістичний жанр)

Діяльнісний компонент

- *уміє* виконувати народні та композиторські пісні;
- *уміє* створювати живописні й графічні пейзажі та натюрморти;
- *розпізнає* зміст і визначає форму творів камерно-інструментальної та симфонічної музики різних жанрів;
- *створює* образи тварин (на площині та в об'ємі, у статиці та динаміці);
- *використовує* закони кольорознавства, перспективи (лінійна, повітряна), прийоми композиції, техніки й матеріали в художньо-практичній діяльності відповідно до творчого задуму;
- *передає* уявний простір засобами лінійної та повітряної перспективи;
- *застосовує* набуті знання про жанри інструментальної музики й образотворчого мистецтва у процесі інтерпретації художніх творів і міжособистісного спілкування

Ціннісний компонент

- *оцінює й висловлює* судження щодо мистецьких витворів різних жанрів;
- *виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва;
- *відтворює* різними способами емоційні стани, втілені в художніх образах;
- *усвідомлює* загальнолюдські цінності творів різних жанрів;
- *усвідомлює* необхідність бережливого ставлення до природних ресурсів свого краю й планети

Наприкінці 6 класу учень/учениця виявляє здатність:

- інтерпретувати твори мистецтва різних жанрів, усвідомлюючи єдність змісту і форми, типи розвитку музики;
- виконувати пісні різних жанрів (соло, в ансамблі, хорі), створювати домашню фонотеку, складати програми

шкільних і позашкільних концертів;

- виконувати творчі роботи в різних жанрах образотворчого мистецтва, оформлювати шкільні тематичні виставки;
- розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей і застосовувати міжпредметні компетентності у різноманітній творчій діяльності;
- висловлювати оцінні судження щодо творів мистецтва різних жанрів, виявляти естетичне ставлення до мистецької діяльності, брати участь у дискусіях, порівнювати власну думку з думкам інших і толерантно ставитися до них, виявляти ініціативу та взаємодопомогу у груповій роботі;
- проявляти активність у процесі пізнання мистецтва, використовувати у пошуковій діяльності медіаресурси

7 клас. Мистецтво: діалог традицій і новаторства

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Зміст навчального матеріалу

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *орієнтується* в особливостях музичної культури рідного краю;
- *орієнтується* в особливостях декоративно-прикладного мистецтва (розпис, писанкарство, вишивка, витинанка, народна іграшка тощо);
- *знає* про особливості аранжування народної та академічної музики;
- *наводить приклади* відображення етнічних мотивів у класичній і сучасній музиці;
- *розуміє* особливості архітектури як виду мистецтва;
- *називає* найвідоміші архітектурні пам'ятки рідного краю, України

Діяльнісний компонент

- *виконує* пісні, *створює* вокальні та інструментальні імпровізації;
- *порівнює* оригінальні музичні твори та варіанти їх обробок, аранжувань;
- *створює* архітектурні образи у різних техніках (по пам'яті, за уявою);
- *розробляє* ескізи виробів декоративно-прикладного мистецтва та виконує творчі роботи (розпис, вишивка, витинанка, народна іграшки тощо) з урахуванням традицій;
- *застосовує* знання та вміння з аранжування музики у власній виконавській творчості;

Мистецтво у нашому житті

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>застосовує</i> знання особливостей архітектури й декоративно-прикладного мистецтва у побуті; ● <i>інтерпретує</i> твори мистецтва <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>визначає</i> естетичну оцінку творам різних видів мистецтва; ● <i>виявляє</i> емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва; ● <i>усвідомлює</i> необхідність збереження художнього надбання українського народу та різних народів світу; ● <i>усвідомлює</i> українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього; ● <i>пропагує</i> національну культуру через власну художньо-творчу діяльність 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>орієнтується</i> в особливостях музичних явищ ХХ–ХХІ ст. (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня, мюзикл, електронна музика); ● <i>знає</i> сучасні медіатехнології для створення дизайнерського виробу; ● <i>наводить приклади</i> видів дизайну (графічний, промисловий, ландшафтний, арт-дизайн) <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>виконує</i> вокальні твори сучасних напрямів (джаз, рок, поп, шансон, авторська пісня тощо); ● <i>створює</i> елементарні музичні композиції з використанням комп'ютерних технологій; ● <i>розробляє</i> ескізи дизайну середовища, транспорту, побутових виробів, одягу, поліграфічної продукції; ● <i>використовує</i> знання про новітні музичні явища у власній творчій діяльності; ● <i>застосовує</i> дизайнерські вміння у власному житті <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>виявляє</i> емоції, що викликають твори мистецтва, характеризує їх вплив; 	<p>Новітні мистецькі явища, дизайн</p>

- *аналізує, інтерпретує, виявляє* емоційно-ціннісне ставлення до творів мистецтва та художніх явищ сучасності і довілля (зокрема медіа й інтернет-простору);
- *усвідомлює* загальнолюдські, естетичні й художні цінності, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; усвідомлює українську культурну ідентичність;
- *виявляє* повагу й толерантне ставлення до культурного розмаїття різних регіонів світу

Наприкінці 7 класу учень / учениця виявляє здатність:

- самостійно інтерпретувати мистецькі явища сучасності, розуміючи їх зв'язок із природним, соціальним і культурним середовищами;
- виконувати сучасні вокальні твори, зокрема мовою оригіналу, створювати елементарний музичний супровід до них, застосовувати набуті музичні знання і вміння для самореалізації;
- виконувати творчі роботи з використанням досягнень мистецтва сучасності; здійснювати художнє оформлення шкільних заходів, брати участь у соціокультурній діяльності;
- розуміти зв'язок мистецтва з предметами інших освітніх галузей і застосовувати міжпредметні компетентності в соціокультурній діяльності;
- висловлювати критичні судження щодо мистецьких явищ сучасності, виявляти естетичне ставлення до них, аргументовано доводити власну позицію під час дискусії, брати участь у різних видах індивідуальної і колективної мистецької діяльності;
- проявляти самостійність у процесі пізнання явищ мистецтва сучасності, використовувати інтернет-ресурси, комп'ютерні програми в пошуково-дослідній діяльності

Тематична структура програми інтегрованого курсу «Мистецтво» (8–9 класи)

35 годин на рік (1 година на тиждень), з них 4 години — резервний час

Клас	Тема року	Теми
8	Мистецтво в культурі минулого	Стилі та напрями мистецтва стародавніх епох і цивілізацій: античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс
		Стилі та напрями мистецтва: бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм
9	Мистецтво в культурі сучасності	Стилі та напрями мистецтва: імпресіонізм і постімпресіонізм, модернізм і постмодернізм
		Екранні мистецтва. Форми поширення мистецтва (музеї, медіа, реклама)

8 клас

Мистецтво в культурі минулого

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>орієнтується</i> в особливостях стилів мистецтва (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс); • <i>знає</i> вітчизняні й світові архітектурні пам'ятки стародавніх епох <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>розрізняє</i> стилі у різних видах мистецтва (античний, візантійський, романський, готика, Ренесанс); 	Стилі та напрями мистецтва

<ul style="list-style-type: none"> ● <i>використовує</i> різні художні матеріали у зображенні архітектурних споруд і виконує живописні й графічні композиції у різних стилях; ● <i>використовує</i> спеціальну термінологію під час колективних обговорень явищ мистецтва ● <i>застосовує</i> набуті знання і вміння в художньо-творчій діяльності, під час виконання проектів <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>усвідомлює</i> необхідність збереження мистецької спадщини рідного краю й світу; ● <i>оцінює</i> і висловлює власне судження щодо творів мистецтва 	
<p>Учень / учениця</p> <p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>орієнтується</i> в особливостях стилів мистецтва (бароко, рококо, класицизм, романтизм, реалізм) <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>розрізняє</i> стилі у різних видах мистецтва; ● <i>виконує</i> ескізи, композиції, театралізації; ● <i>застосовує</i> знання і вміння щодо стилів і напрямів мистецтва у художньо-творчій діяльності, при виконанні індивідуальних і групових проектів; ● <i>застосовує</i> спеціальну термінологію в процесі міжособистісного спілкування <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> ● <i>усвідомлює</i> цінність історичної та мистецької спадщини України та світу; ● <i>обґрунтовує</i> судження щодо ролі людини у створенні і збереженні культурної спадщини свого народу й людства 	<p>Силі та напрями мистецтва (продовження)</p>
<p>Наприкінці 8 класу учень / учениця виявляє здатність</p> <ul style="list-style-type: none"> ● інтерпретувати зміст творів мистецтва різних видів і стилів відповідно до соціокультурного контексту; ● розробляти індивідуальні та колективні проекти з мистецтва різних епох; ● застосовувати зв'язки між різними видами мистецтва у художньо-творчій діяльності; 	

- висловлювати особистісно-ціннісне ставлення щодо мистецтва різних стилів, виявляти комунікативні вміння в процесі обговорення різних явищ мистецтва в групах, виконувати проекти з мистецтва;
- здійснювати самостійну пошукову діяльність щодо мистецтва різних стилів, використовувати музейні матеріали;
- мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення власного добробуту і для розвитку суспільства та держави

9 клас. Мистецтво у культурі сучасності

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів

Зміст навчального матеріалу

Учень / учениця

Знаннєвий компонент

- *розуміє* особливості стилів і напрямів мистецтва (імпресіонізм та постімпресіонізм, різновиди модернізму і постмодернізму);
- *знає* спадщину видатних діячів вітчизняного мистецтва

Діяльнісний компонент

- *створює* живописні, графічні та декоративні композиції у різних стилях і напрямках;
- *застосовує* знання про стилі та напрями мистецтва для самореалізації;
- *планує* виконання проектів у процесі художньо-творчої і соціокультурної діяльності

Ціннісний компонент

- *інтерпретує й порівнює* твори мистецтва різних стилів і напрямів;
- *оцінює* твори видатних діячів мистецтва України й світу;
- *усвідомлює і оцінює* роль людини у створенні історичної і культурної спадщини України та світу;
- *усвідомлює* значення загальнолюдських, естетичних і художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу

Стилi та напрями мистецтва
(продовження)

Учень / учениця

Екранні мистецтва.

<p>Знаннєвий компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>знає</i> види екранних мистецтв, жанри кіномистецтва; • <i>називає</i> найвідоміші музеї й художні галереї рідного краю, України, світу; • <i>розуміє</i> форми збереження культурної спадщини, роль музеїв та медіа у поширенні мистецтва; • <i>розуміє</i> значущість мистецтва в діалозі культур <p>Діяльнісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>класифікує</i> твори мистецтва різних видів, жанрів, стилів і напрямів; • <i>аналізує</i> й критично <i>оцінює</i> сучасні явища культури, зокрема телебачення і рекламу; • <i>уміє</i> створювати ескізи рекламної продукції вітчизняного виробництва; • <i>використовує</i> комп'ютерні технології, зокрема ресурси Інтернету, для віртуальних екскурсій музеями України та світу, для виконання проєктів; • <i>застосовує</i> набуті художні знання і вміння для саморозвитку, естетизації середовища; <p>Ціннісний компонент</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>висловлює й обґрунтовує</i> судження щодо збереження мистецтва України та світу; • <i>усвідомлює</i> значення загальнолюдських, естетичних та художніх цінностей, транслятором яких є мистецтво різних регіонів світу; • <i>усвідомлює</i> необхідність збереження художнього надбання людства; • <i>усвідомлює</i> українську культурну ідентичність, виявляє шану до мистецького надбання українського народу і гордість за нього 	<p>Форми поширення мистецтва</p>
<p>Наприкінці 9 класу учень / учениця виявляє здатність:</p> <ul style="list-style-type: none"> • самостійно інтерпретувати зміст творів мистецтва різних видів і стилів, розуміючи їх значення для розвитку культури; • виконувати творчі роботи та індивідуальні або колективні мистецькі проєкти з використанням традиційних і комп'ютерних технологій; • застосовувати зв'язки між різними видами мистецтва у художньо-творчій діяльності; 	

- виявляти особистіно-ціннісне ставлення до художніх явищ сучасності, висловлювати аргументовані оцінки,
- брати активну участь у дискусіях, шкільних культурно-мистецьких заходах;
- здійснювати самостійну пошуково-дослідну діяльність щодо мистецьких явищ різних стилів і напрямів, використовувати комп'ютерні технології для віртуальних екскурсій, презентації результатів проектної діяльності; створення і оформлення шкільних музейних колекцій, художніх галерей, мистецьких віталень;
- мислити творчо, генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення власного добробуту і для розвитку суспільства та держави